

Катерина Крисовата

к.е.н., доцент кафедри фінансів ім. С. І. Юрія,
Західноукраїнський національний університет, м. Тернопіль

Тарас Булка

студент гр. ФМСм-11,
Західноукраїнський національний університет, м. Тернопіль

СВІТОВИЙ ДОСВІД МИТНОЇ ПОЛІТИКИ В КОНТЕКСТІ РЕГУЛЮВАННЯ КОНФЛІКТІВ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОГО ПРОСТОРУ

Інтеграція української економіки в світову, а також проєвропейський курс її розвитку передбачає лібералізацію митної політики України та спрощення переміщення товарів через її митний кордон. В даних умовах виникає необхідність застосування такого типу митної політики, що забезпечить як виконання міжнародних зобов'язань в частині лібералізації, так і захист національного товаровиробника від зростаючої конкуренції іноземних товарів. Система оцінювання наслідків реалізації митної політики, що використовується в державному управлінні, не забезпечує комплексного відображення її взаємозв'язку з розвитком внутрішнього виробництва товарів. Тому, важливого значення набуває пошук оптимальної системи оцінювання та моніторингу стану реалізації митної політики України для забезпечення позитивних та нівелювання негативних митних ефектів.

Залежно від ризиків та загроз у митній безпеці конкретної країни чи союзу держав формується система її забезпечення, що включає в себе, у першу чергу, адміністративну підпорядкованість суб'єктів забезпечення митної безпеки, їх мету та правовий статус. Модель системи забезпечення митної безпеки України слід формувати, враховуючи міжнародний досвід провідних країн світу.

Необхідно пам'ятати, що філософія зовнішньої політики повинна полягати в тому, що всі політичні питання необхідно розглядати через призму національно-економічних інтересів.

Інтереси національних виробників – ось пріоритет зовнішньоекономічної політики. Вони є найбільшими платниками податків, гарантами здорової економіки, джерелом зайнятості в ринковій економіці.

Для різних країн світу існують індивідуальні загрози митній безпеці. У деяких країнах загрозу становлять контрабанда наркотиків і зброї, незаконна міграція (як суспільно небезпечна й така, що сприяє підвищенню рівня терористичної загрози), в інших – так звана економічна чи «товарна» контрабанда (фактично ухилення від сплати податків). Також загрози для митної безпеки деяких країн світу можуть становити незаконне переміщення через митний кордон контрафактних товарів, підакцизних товарів (особливо цигарок та автомобілів), валютних і культурних цінностей, належне митне регулювання (застосування митних процедур, тарифних і нетарифних ставок,

установлення належного рівня податків і зборів) і контроль за повнотою сплати митних та інших платежів, а також правильністю бази оподаткування [2].

Зазвичай, у більшості країн світу, питанням забезпечення митної безпеки опікуються не лише митні органи, а й деякі інші правоохоронні та державні структури. У кожній окремій країні ступінь відповідальності за митну безпеку того чи іншого суб'єкта забезпечення митної безпеки встановлюється державою, виходячи з різноманітних економічних, політичних і міжнародних чинників.

У кожній конкретній країні суб'єкти забезпечення митної безпеки мають різне правове положення. Їхнє правове положення формується залежно від поставлених перед цими органами завдань і функцій, які вони виконують.

Тому, слід розглянути систему органів провідних країн світу, на які покладається функція із забезпечення митної безпеки і розглянути їхні повноваження.

Організаційну структуру митної системи Польщі становлять Департамент акцизного та митного податку, Департамент митної служби, Департамент митної політики, Департамент митного й акцизного контролю, що є структурними елементами Міністерства фінансів Республіки Польща. До завдань митної служби Республіки Польща належить реалізація державної митної політики, а також виконання інших завдань, а саме: контроль за дотриманням митного права, а також інших нормативних документів, пов'язаних із переміщенням товарів через кордон; справляння митних зборів та інших платежів, пов'язаних із переміщенням товарів; податковий контроль, стягнення акцизного податку; співпраця в реалізації спільної європейської політики; ведення статистики внутрішнього товарообігу між країнами-членами ЄС (INTRASAT); запобігання незаконному вивезенню культурних цінностей; контроль за легальністю працевлаштування іноземців; співпраця з митними органами інших країн ЄС і міжнародними організаціями [1].

У Німеччині з 1 січня 2016 року запроваджено нову модель митного управління, на чолі якої, як вищий федеральний орган – Генеральна митна дирекція (Generallzolldirektion). З метою забезпечення митної безпеки федеральне законодавство покладає на митні органи Німеччини досить широкі повноваження. Окрім стягування митних платежів і контролю за переміщенням товарів через кордон, до сфери повноважень митних органів зараховано як боротьбу з контрабандою наркотичних, тютюнових і лікєро-горілчанних виробів, зброї та боєприпасів, так і запобігання фінансуванню й припинення фінансування тероризму.

У США забезпеченням митної безпеки займаються багато органів, проте після терористичних атак 11 вересня 2001 року основну увагу на кордоні уряд цієї країни спрямував на напрямі забезпечення захисту американського народу від терористичних атак. Саме тому більшість служб та організацій, що забезпечують митну безпеку, входять до складу Міністерства внутрішньої безпеки США, основними завданнями якого є запобігання тероризму, безпека кордонів, управління імміграційними процесами, координація відомств при

надзвичайних подіях тощо. Це – Митно-прикордонна служба (Customs and Border Protection), Імміграційна та митна поліція (Immigration and Customs Enforcement), Берегова охорона (Coast 3 Guard), Служба громадянства та імміграції (Citizenship and Immigration Service), Адміністрація транспортної безпеки (Transportation Security Administration). Також питаннями забезпечення митної безпеки займається Адміністрація щодо боротьби з наркотиками (Drug Enforcement Administration), яка входить до складу Міністерства юстиції США та протидіє контрабанді й нелегальному обігу наркотиків [3].

Варто зазначити, що митним кодексом Євросоюзу визначено, що митні органи мають право організовувати й реалізувати оперативно-розшукову діяльність, пов'язану з отриманням, нагромадженням, обробкою та перевіркою інформації, що стосується зовнішньоторговельного товарообігу; можливістю секретного спостереження; використанням допомоги осіб, не задіяних у митній службі, а також правом на застосування засобів безпосереднього примусу у формі застосування фізичної сили та індивідуальних технічних і хімічних засобів або засобів, призначених для обеззброєння й конвоювання осіб [1].

Також у сучасних умовах важливого значення набуває діяльність Всесвітньої митної організації у сфері забезпечення митної безпеки, формування стандартів митної діяльності та впровадження сучасних методів митного контролю, адже з посиленням взаємозалежності країн та підвищенням інтенсивності економічних зв'язків між ними процес забезпечення митної безпеки стає все більш складним та комплексним

Проведений аналіз дозволив дійти деяких висновків та узагальнень. У провідних країнах світу правоохоронні та митні органи виконують такі основні функції у сфері забезпечення митної безпеки: фіскальну, безпекову (правоохоронну), інформаційну.

Водночас, при запозиченні цього досвіду під час реформування митних органів України необхідно виходити з національних інтересів, тобто чітко усвідомлювати сучасні зовнішні ризики та загрози митній безпеці України.

Наступний чинник, який має бути врахований при побудові моделі системи забезпечення митної безпеки, можна умовно назвати організаційним, зважаючи на необхідність прогнозування найбільш дієвої, результативної організаційної побудови суб'єктів забезпечення, включно із взаємозв'язками між ними, зміст і характер яких формуватиметься, виходячи із перспективного для України світового досвіду та особливостей функціонування системи забезпечення митної безпеки в Україні.

Система забезпечення митної безпеки країни формується залежно від загроз безпеки конкретної країни чи союзу держав, яка включає в себе адміністративну підпорядкованість суб'єктів забезпечення митної безпеки, їхню мету і правовий статус.

З огляду на те, що рівень зовнішніх загроз на сьогодні для наших громадян є високим, роботу правоохоронних і митних органів України, які відповідають за забезпечення митної безпеки країни, необхідно зосередити саме на безпековій функції.

Систему забезпечення митної безпеки України варто формувати з урахуванням міжнародного досвіду провідних країн світу. У зв'язку з цим убачається необхідним реформування суб'єктів забезпечення митної безпеки України. Окрім того, необхідним є розширення повноважень щодо здійснення оперативно-розшукової діяльності митними органами й уніфікація митного та кримінального процесуального законодавства України в частині, що стосується забезпечення дієвих механізмів реалізації митними органами оперативно-розшукових заходів щодо злочинів, ознаки яких можуть бути виявлені під час здійснення митного контролю.

Пріоритетними напрямками діяльності з забезпечення митної безпеки відповідно до світових тенденцій розвитку митної справи повинні стати: [3]

– удосконалення митного регулювання як ефективного інструменту митної політики та забезпечення митної безпеки;

– забезпечення повноти надходжень до Державного бюджету за рахунок контролю дотримання митного законодавства України на основі методів митного постаудиту та обміну інформацією з іншими країнами щодо торговельних операцій та іншими регуляторними органами всередині країни щодо стягнення податків;

– продовження курсу лібералізації регуляторної політики держави у сфері ЗЕД за умови дотримання економічних інтересів на основі використання податкових засобів підтримки національного товаровиробника, розбудови інституційної інфраструктури сприяння експорту та активізації застосування механізмів СОТ для захисту національних економічних інтересів;

– посилення митного контролю товарів, що переміщуються через митний кордон України з метою запобігання порушенням митних правил та ухиленню від оподаткування за рахунок покращення технічного забезпечення пунктів пропуску.

Список використаних джерел

1. Гуцул І. А. Ефективність управління митними ризиками у країнах Європейського Союзу та Україні. *Інфраструктура ринку*. 2019. № 36. С. 377-384.
2. Десятнюк О. М., Харкавий М. О. Новітня парадигма реалізації митного контролю в умовах спрощення митних процедур. *Ефективна економіка*. 2015. № 3. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?n=3&y=2015>
3. Кривіцький В. Концептуальний базис парадигми митної безпеки України. *Світ фінансів*. 2018. Вип. 4. С. 99-109.